

TÜRKİYE
İNSAN HAKLARI VE
EŞİTLİK KURUMU

MUĞLA E TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ

(Rapor No: 2020 / 07)

(Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu'nun 31.03.2020 tarih ve 2020/68 sayılı kararında oy birliği ile kabul edilmiştir.)

MART 2020

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ.....	2
1. MUĞLA E TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU	2
1.1. Kurum Hakkında Genel Bilgiler	2
1.3. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişiler.....	3
2. TESPİT, GÖZLEM ve GÖRÜŞMELER	4
2.1. Şikâyet ve Talep Mekanizmasının İşlerliği	4
2.2. Fiziksel Koşullar.....	5
2.2.2. Kırılgan Gruplar: (Çocuklar, anne yanında kalan çocuklar ve engelliler).....	6
2.3. Personel ve Yönetim.....	8
2.3.1. Mahpus-Personel İlişkileri.....	8
2.3.2. Kurum İdaresi	8
2.3.2.2. Disiplin Cezaları ve Adli Soruşturmalar	9
2.4. Psiko – Sosyal Servis Hizmetleri	9
2.5. Eğitsel, Sosyal, Sportif ve Kültürel Faaliyetler	10
2.6. Dış Dünyayla Etkileşim.....	11
3. TAVSİYELER	12
3.1. Kurum İdaresine Yönelik Tavsiyeler	12

GİRİŞ

1. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK) tarafından Muğla E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.
2. 28.01.2014 tarihli ve 28896 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi’ne Ek İhtiyari Protokol (OPCAT)”¹; sözleşmeye taraf ülkelerin işkence ve kötü muamele ile mücadele amacıyla her türlü alıkonulma mekânlarını ziyaret etmeye yetkili bir Ulusal Önleme Mekanizması (UÖM) kurması gerekliliğini hüküm altına almaktadır. TİHEK; kuruluş kanunu olan 6701 sayılı Kanun’un 9 uncu maddesinin 1 inci fıkrasının (1) bendiyle OPCAT hükümleri çerçevesinde, UÖM olarak görev yapmaktadır. Bu çerçevede, aynı maddenin (j) bendinde kurumun mahpus ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmektedir.
3. Bu görevin ifası kapsamında, 01.10.2019 tarihli TİHEK Başkanlık görev emri üzerine, 07.10.2019 tarihinde Muğla E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna¹ habersiz bir ziyaret düzenlenmiştir.
4. Ziyaret heyeti, ...dan oluşmuştur.

1. MUĞLA E TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU

1.1. Kurum Hakkında Genel Bilgiler

5. Muğla E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu 1986 yılında hizmete açılmıştır. Açık bölümü daha önce Ula K-1 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu iken Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü’nün 02.04.2008 tarih ve 29526 sayılı oluru ile kapatılmış, aynı tarihte Muğla E Tipi Kapalı ve Açık Ceza İnfaz Kurumu’nun açık bölümü olarak hizmete açılmıştır. Açık kısmı 2014 yılı itibariyle kapatılmıştır Kurum, il merkezinin kuzeydoğusunda Düğerek Mahallesi’nde yer almaktadır. Muğla E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Muğla Adliyesine ve merkeze 7 km. mesafede bulunmaktadır. Kurumda 12’si tek kişilik olmak üzere toplamda 72 adet koğuş bulunmaktadır. Kurumda bulunan koğuşların alanları 200 m², 58 m², 45 m², 30 m² ve 9 m² olarak değişkenlik göstermektedir.

¹ Bundan sonra kısaca Kurum olarak ifade edilecektir.

1.3. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişiler

6. Kurum arttırılmış kapasitesi 728 kişidir. Ziyaret tarihi itibariyle kurumda 1294 mahpus bulunmaktadır.
7. Kurumda 7 engelli mahpus bulunmaktadır.
8. Annesi yanında kalan 7 çocuk bulunmaktadır. Kadın mahpus sayısı 67, çocuk mahpus sayısı ise 7'dir.

1.4. Kurum Personeli

9. Kurumda görev yapan sivil personel ve gündüzde görev yapan üniformalı personelin mesaieleri 08.00-17.30 saatleri arasındadır. Vardiyada görev yapan personel ise 08.30-20.00 / 20.00-08.30 saatleri arasında görev yapmaktadır.
10. Kurumda fiilen görev yapan 214 personelin meslek grubu, unvanlarına göre dağılımı şu şekildedir:

Kurum Müdürü	1
Kurum İkinci Müdürü	3
İdare memuru	1
Muhasebe Yetkilisi	Münhal
Sayman	1
Diş hekimi	1
Doktor	Münhal
Öğretmen	2
Psikolog	3
Sosyal çalışmacı	1
İnfaz ve koruma baş memuru	5
İnfaz ve koruma memuru	172
Sağlık memuru	4
Teknisyen	4
Bilgisayar İşletmeni	3
Ambar Memuru	1
Aşçı	2
Şoför	6
Kaloriferci	1
Memur	2

Hizmetli	1
Toplam	214

11. Kurumda görev yapan 214 personelin 98'i ortaöğretim, 116'sı ise lisans veya ön lisans mezunudur.
12. Kurumda görev yapan personelin tamamının meslek içi eğitim aldığı ve halen almaya devam ettiği idarece iletilen bilgi yazısında belirtilmiştir. Bu eğitimlerin konu başlıkları ise şu şekildedir; infaz ve koruma memuru yetiştirme eğitimi, firar önleme eğitimi, mesleki müdahale teknik eğitimi, motivasyon eğitimi, teknik hizmetler birim eğitimi, vardiya personeli eğitimi, yetişkin BİSİS eğitimi, teknik uyum eğitimi, personel destek programı eğitimi, bilgisayar kullanımı temel eğitimi, acil durumlara müdahale ve kriz yönetimi eğitimi, infaz ve koruma başmemurluk birimi eğitimi, kurumsal strateji geliştirme eğitimi, ARDIÇ eğitimi, öfke kontrolü eğitimi.
13. Kurum personellerine yönelik insan hakları eğitimi ile işkence ve kötü muameleye karşı hizmet içi eğitim verilmemiş olduğu belirtilmiştir.

2. TESPİT, GÖZLEM ve GÖRÜŞMELER

14. Ziyaret öncesinde heyetimiz, Kurum ve Ulusal Önleme Mekanizması hakkında ceza infaz kurumu yönetimine bilgi vermiş, Kurum müdürü ile görüşerek İnfaz Kurumu hakkında genel bilgiler almıştır. İki gün süren ziyaret sürecinde, koğuşlarda, ya da kurumun çeşitli bölümlerinde bulunan mahpuslarla kurum görevlileri bulunmaksızın görüşme yapılarak bu kişilerin şikâyet ve talepleri dinlenmiştir. Sonrasında ziyaret heyeti tarafından aktivite alanları, revir, psiko-sosyal servis, açık ve kapalı görüş alanları ile diğer ortak alanlar incelenmiş ve akabinde ziyaret sonlandırılmıştır.

2.1. Şikâyet ve Talep Mekanizmasının İşlerliği

15. İşlevsel şikâyet prosedürleri kötü muameleye karşı temel bir güvencedir.² Bu açıdan, özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerin doğrudan, ailesi tarafından veya yasal temsilcisi tarafından alıkonulma merkezi idaresine ve bağımsız organlara başvuru yapabilmesi gerekmektedir.
16. Dilekçeler sabah sayımı esnasında her mahpustan blok nöbetçileri tarafından alınmakta, bu dilekçelere blok nöbetçilerince havale işlemi yapıldıktan sonra sorumlu infaz ve koruma baş memuru veya ikinci müdür tarafından kaşelenip ilgili yerlere gönderilmektedir. Dilekçeler,

² CPT, Yetişkinler İçin Psikiyatri Kurumlarında Kısıtlama Yöntemleri, CPT/Inf(2017).

infaz işlemleri, mahkemelerle yapılan yazışmalar, hastane, revir, açık kuruma ayrılma, denetimli serbestliğe ayrılma gibi konuları içermektedir.

17. Günlük 200-250 kadar dilekçe ile çeşitli konularda başvuruların olduğu, görüşme taleplerinin belirli günlerde, istenilen kişi ile gerçekleştirildiği idarece ifade edilmiştir.
18. Kendileri ile görüşme yapılan mahpuslar, genellikle yazdıkları dilekçelere cevap aldıklarını ve idare ile talepleri halinde görüşebildiklerini ifade etmiştir. Yabancı mahpuslar ise dilekçelerine cevap alamadıklarını ifade etmiştir.
19. Son 1 yıl içerisinde işkence ve kötü muamele iddiasıyla başvuruda bulunan mahpus bulunmadığı, Muğla Cumhuriyet Başsavcılığına adli tahkikat bildirim sayısı ise 32 olduğu idarenin bilgi yazısında belirtilmiştir.

2.2. Fiziksel Koşullar

2.2.1. Genel Bilgiler

20. CPT'ye göre cezaevlerindeki tutulma şartlarının bütün boyutları CPT'nin görev alanına girmekte; düzenlemelerle ilgili eksikliklerden veya yetersiz kaynaklardan dolayı kötü muamele ortaya çıkabilmektedir. Bu nedenle bir tesisteki genel yaşam kalitesi, CPT açısından oldukça önemlidir. Söz konusu yaşam kalitesi, büyük ölçüde mahkumlara sunulan faaliyetlere ve mahkumlar ve personel arasındaki ilişkilerin genel durumuna dayanmaktadır.³
21. Daha önceden kuruma ait su kazanının elektrik ile çalıştırıldığı, ancak bölgesel iklim koşulları nedeni ile kesintilerin olduğu, elektrik ile çalışmayan su kazanı yaptırdıkları ve böylece kesintilerin yaşanmasını engelledikleri idarece ifade edilmiştir.
22. Kurum binasının 25-30 yıl önce inşa edilmesi nedeni ile mevcut su borularının ihtiyacı karşılayacak durumda olmadığı, bu nedenle haftada ancak iki gün sıcak su verilebildiği ifade edilmiştir.
23. Kurumda işyurtlarında çalışan mahpuslar için her gün bir saat sıcak su verildiği, soğuk su kesintisi olmadığı ifade edilmiştir.
24. Sıcak su verilen saatleri kaçırmamak amacı ile, banyoların sayısının az olmasından ötürü tuvaletlere çekilen duş hortumu ile yıkanıldığı mahpuslar tarafından ifade edilmiştir. Bu nedenle banyo saatlerinde tuvaletler kullanılamamaktadır.
25. Kurumda ziyaret edilen yabancıların kaldığı koğuştta tavandan su sızdığını, sızıntının kötü kokuya neden olduğu, nefes almanın güçleştiği ifade edilmiştir.

³ CPT 2. Genel Rapor, Cezaevleri, [CPT/Inf (92) 3]

26. Kadın koğuşunda, kapının önündeki çöküklük nedeni ile su birikintileri oluşmaktadır. Sorunun çözümü için çalışma yapılacağı idarece ifade edilmiştir.
27. Koğuşların mevcuduna yetecek kadar tuvalet ve banyonun olmadığı, kalabalık koğuşlarda bu durumun daha büyük sorun oluşturduğu mahpuslarca ifade edilmiştir.
28. Havalandırma kapanış saatlerinin 18:40 olması nedeniyle tuvaletlerde ve banyolarda sigara içildiği, bu durumun sigara içmeyen kişileri rahatsız ettiği belirtilmiştir.
29. Nelson Mandela Kurallarına göre, Kurum idaresi tarafından, her mahpusa sağlıklı ve güçlü olmaları için besin değerleri yeterli, iyi hazırlanmış ve uygun saatlerde sunulan yemekler verilir.⁴
30. Öğle yemeği dışında yemeklerin yetersiz, tekrarlayan menü ile ve bir beslenme dengesi içermediğinden yakınanlar bulunduğu gibi yemeklerin yeterli ve doyurucu olduğunu ifade eden mahpuslar da bulunmaktadır. Ayrıca yemek listesine de ulaşamadıkları ifade edilmiştir.
31. Diyet önerisi olan bireyler için diyetlerine göre yemeklerin hazırlandığı ve verildiği idarece ifade edilmiştir.
32. Vejetaryen olduğunu ifade eden mahpuslar kendilerine yönelik yemeklerin çıkarılmadığını ifade etmiştir.
33. 2 sivil 4 mahpus aşçının çalıştığı mutfağın hijyen koşulları yeterli olmakla birlikte mutfak tüm aşçıların nöbetleşe çalışmakta ve yemeklerin numuneleri tutulmaktadır.
34. Koğuş kapasitesinin mevcudundan az olması nedeni ile yerde yatan mahpusların olduğu, yerde yatan mahpusların da çok olmasından dolayı tuvaletlerin önünde yatmak zorunda olan mahpusların bulunduğu ifade edilmiştir.

2.2.2. Kırılgan Gruplar: (Çocuklar, anne yanında kalan çocuklar ve engelliler)

35. Kurumda çocuk koğuşu bulunmaktadır. Bu koğuşta 7 çocuk kalmaktadır.
36. Çok sık aralıklarla sirkülasyon olması nedeniyle çocuklarla gurup çalışmalarının etkin bir biçimde yürütülemediği, çocuk koğuşlarının kapanması için talepte bulunulduğu, çocuklarla yetişkinlerin temas halinde olmaması gerektiğinin tavsiye edildiği Psiko-sosyal hizmetler personeli tarafından ifade edilmiştir.
37. Çocuklar her perşembe günü aktivite yaptıklarını, bu aktivitelerin genellikle güncel filmler izlemek veya masa tenisi oynamak olduğunu ifade etmiştir.

⁴ Nelson Mandela Kuralları, k. 22/1

38. Kurumda kalan çocukların aileleri ile açık görüş günü dışında aile içi bağın kuvvetlendirilmesi ve çocukların davranışlarının ödüllendirilmesi amacı ile aile buluşmasının yapıldığı belirtilmiştir. Buluşma sırasında beraber yemek yenildiği sırada çekilen görüntüler kurum idaresi tarafından paylaşılmıştır.
39. Koğuşlarda kadın mahpuslar ve onların yanında kalan çocukları bulunmaktadır. Anne yanında kalan çocuklar için Kurum idaresi tarafından kreş yaptırılmıştır. Sabah 9-12 ve öğleden sonra 14.00- 17.00 saatleri arasında çocuklar kreş hizmetlerinden yararlanmaktadır.
40. 0-6 yaş grubu çocukları olan annelerin kurumda çocuklarının gelişimini destekleyecek bir kreş olmasından dolayı memnun olduklarını, ifade etmişlerdir. Anne refakatinde kalan çocuklar için ayrıca kahvaltı (süt, yumurta, patates ve meyve) geldiği, diğer öğünler için farklı bir besinin getirilmediği ifade edilmiştir.
41. Çocukların çamaşırları için kurutma makinesi bulunmaktadır.
42. Üst katın tamamen ranzalarla kaplı olduğu ve merdivenlerin çocuklar için tehlikeli olduğu gözlemlenmiştir. Anne yanında kalan çocukların merdivenlerden düşmeleri üzerine kurum idaresinin önlem olarak merdivenlere kaydırmaz yapmaları ve merdiven başına kapı koymaları ile bu sorunun çözüldüğü ifade edilmiştir.

2.2.3. Sağlık Koşulları

43. Kuruma ilk girişte mahpuslar sağlık kontrolünden geçirilmektedir.
44. Genel olarak hastaneye sevklerde sorun yaşandığı mahpuslarca belirtilmiştir. Uzun süredir hastaneye sevk beklediğini belirten mahpuslar bulunmaktadır. Askerlik süresinin kısalması nedeniyle erken terhislerin ve azalan asker sayısının hastaneye sevkleri olumsuz etkileri olduğu anlaşılmaktadır.
45. Acil durumlarda ve kronik rahatsızlıklarda 112 acil servisin arandığı ve yaklaşık 7 dakika içinde ambulansın geldiği ifade edilmiştir.
46. Revir ziyareti sırasında personel ile yapılan görüşmede; sağlık servisinde kalp grafiği, kan tahlili ve tansiyon-şeker ölçümlerinin yapılabildiği, yerinde yapılamayan müdahalelerin sevk edildiği, her gün kurumda bir bloğun revir gününün tamamlanmaya çalışıldığı, dilekçe sayılarının fazla olması nedeni ile sıraya alınma gibi bir durum haricinde sağlık şikâyetlerinde dilekçe tarihi ile aynı gün geri dönüş yapıldığı, sevk zincirinin yoğun olması halinde sevklerin aksayabildiği, ameliyat edilmesi gerekenlerin daha önceden belirlenen ameliyat tarihlerinin güvenlik tedbirleri gereği, ameliyat tarihinden kısa bir süre önce bildirildiği, ilaçların bitiminden uzun bir ara sonrasında tekrar verilmesi ile ilgili olarak;

raporlu ilaçların bitiminde Sağlık Bakanlığında yenilenmesi için randevu alındığı bu sürenin beklenildiği ve kurumda reçete edilebilen ilaçların bitim tarihlerinin personelce kontrol edildiği, kurum doktoruna yazdırıldığı ifade edilmiştir.

47. Kurumda sigara içilmeyen 3 adet koğuş olduğu ifade edilmiştir.

2.2.3. Kantin

48. Tüm ülkede uygulanan konsinye sisteminin yaşanan aksaklıklar neticesinde bölgesel ürün alımlarına bazı pilot bölgeler için izin verildiği, bu durumdan kaynaklı sorunların azaldığı ifade edilmiştir.

49. Bitkisel karışımlarla hastalıklarına müdahale etmek isteyen mahpuslar kurum kantininden bu tip ürünlerin satışa sunulmasını istediklerini ifade etmişlerdir.

50. Kadın mahpuslar, kantinden ihtiyaçlarına yönelik malzemelere her zaman ulaşamadıklarını belirtmiştir.

2.3. Personel ve Yönetim

2.3.1. Mahpus-Personel İlişkileri

51. Kurumda görev yapan İKM'lerin mahpuslara karşı tutumlarının olumlu olduğu ifade edilmiştir.

52. Kurumda yabancı uyruklu mahpuslar bulunmaktadır. Kendileri ile görüşme yapılan yabancılar kurum personeli ile olumlu iletişim halinde olduklarını ifade etmişlerdir. Ancak yabancı mahpuslar, kurumda buldukları an itibarı ile ne tür haklarının olduğuna dair bir bilgilendirmenin taraflarına yapılmadığını, kendi aralarında Türkçe bilen bir mahpusu tercüman olarak seçtiklerini ve onun aracılığı ile dileklerini iletmeye çalıştıklarını ifade etmişlerdir.

2.3.2. Kurum İdaresi

2.3.2.1. Kuruma Kabul

53. Kuruma ilk gelişlerinde mahpuslara Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük'ün 46'ncı ve ilgili diğer maddelerine uygun olarak; arama elbisesi giydirilip, önce bedenin üst kısmındaki giysiler çıkarttırılıp, sonra bedenin alt kısmındaki giysiler üst kısmındaki giysiler giyildikten sonra çıkarttırılarak arama yapıldığı ifade edilmiştir.

2.3.2.2. Disiplin Cezaları ve Adli Soruşturmalar

54. Son bir yıl içinde 202 mahpusa kınama cezası, 20 mahpusa bazı etkinliklere katılmaktan alıkoyma cezası, 3 mahpusa ücret karşılığı çalışılan işten yoksun bırakma cezası, 2 mahpusa haberleşme veya iletişim araçlarından yoksun bırakma veya kısıtlama cezası, 10 mahpusa ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma cezası ve 30 mahpusa ise hücreye koyma cezası uygulanmıştır.
55. Kurumda yaşanan ve ilgili mercilere bildirilen adli vaka sayısı (suç duyurusu) 32 adettir.
56. İnfaz kurumunda yumuşak oda bulunmamaktadır.⁵
57. Kurumda 125 kamera olduğu ve her alanı gördüğü ifade edilmiştir. C blokta bulunan 10 koğuşun içinde de kameraların bulunduğu ve görüntü almaya devam ettiği ifade edilmiştir.

2.4. Psiko – Sosyal Servis Hizmetleri

58. Kurumda 3 psikolog görevli olduğu, iyileştirme faaliyetleri olarak belirtilen görevleri yaptıkları idarece belirtilmiştir.
59. Psiko-sosyal servisin sunduğu hizmetler mahpuslarla bireysel görüşmeler yapmak, grup çalışması yapmak, gözlem ve sınıflandırma formu düzenlemek, durum bildirim formu düzenlemek, ruhsal takip görüşmeleri yapmak ve kriz anından sonra takip görüşmeleri yapmaktır.
60. Kurumda bazı mahpuslar psikolog ile görüşme yapmak üzere yaptıkları taleplerin değerlendirilmediğinden yakınmıştır.
61. Kuruma gelen mahpusların kurum tarafından hazırlanan psiko-sosyal durum tespitinin yapılıp mahpuslar için gerekli çalışma planının çıkarıldığı; çocuklar ile ilgili uygulama eğitimlerinin alınmaması nedeni ile çocuklar ile ilgili sistem kayıtlarının ve grup çalışmalarının yapılmadığı, diğer mahpusların sürekliliği olmaması nedeni ile grup çalışmalarının etkin yapılamadığı 7 ve 9 kişilik iki grup çalışmasının ancak devam ettirilebildiği idarece ifade edilmiştir.

⁵ Bu odalar, Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Tüzüğün "Kısıtlayıcı önlemler" başlıklı 185'inci maddesinin birinci fıkrası uyarınca; tehlikeli hâlde bulunan, kurum güvenliğini, kendisinin veya diğer kişilerin güvenliğini ciddi tehlikeye düşüren hükümlü/tutukluların "saatlerle" ifade edilebilecek sürelerle, hükümlünün saldırganlığının devam edip etmediğinin belirli aralıklarla sakinleşip sakinleşmediğinin kamera ile gözlem ve kontrolünün yapıldığı odalardır.(TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, *Elazığ T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Raporu*, 2018, s.15)

62. Kurumda kendine zarar verme eğiliminde olan mahpusların risk değerlendirme formları doldurulduğu ve risk değerinin belirlendiği, son üç ayda bu değerlendirme sayesinde 14 kişide kendisine zarar verme riski tespit edildiği ifade edilmiştir.
63. Yakın zamanda intihar etmesi sonucu vefat eden bir mahpus ile üç rehabilite görüşmesi yapıldığı, bu görüşmelerde, devamlılık içermeyen konuşmaları olduğunun tespit edildiği, gerçeklik algısının da bozulmuş olabileceği düşünüldüğü ve psikiyatri muayenesi kararı alındığı, ancak bu süreçte intihar eyleminin gerçekleştiği ifade edilmiştir.
64. Psikiyatrik ilaç kullanan mahpusların, ilaç kullanımlarına eş zamanlı olarak kurum psikoloğu ile görüşmelerinin, talepleri halinde veya kurum personelinin yönlendirmesi halinde gerçekleştirildiği ifade edilmiştir. Öte yandan psikolog ile görüşme talebinin karşılanmadığını belirten daha önce ilaç ile intihar girişiminde bulunan bir mahpus bulunmaktadır.
65. Hizmetlerin sunumunda gecikmeler yaşandığı durumu personel tarafından da belirtilmiştir.
66. Yabancı mahpuslarla dil bilmemelerinden ve tercüman olmamasından dolayı iletişim kurulamadığı ifade edilmiştir.

2.5. Eğitsel, Sosyal, Sportif ve Kültürel Faaliyetler

67. Daha önceden koğuş olarak kullanılan b1 koğuşu ve bahçesinin konferans alanına dönüştürüldüğü, her gün bir faaliyet düzenlendiği, alanın geniş olmaması nedeni ile katılımların az olduğu ifade edilmiştir. Yaklaşık 100 kişi kapasiteli olan konferans salonu, sinema salonu ve masa tenisi oynama alanı olarak da kullanılmaktadır. Mahpuslarla yapılan görüşmede her kişiye sinema için 8-9 ayda bir, masa tenisine ise 2-2.5 ayda bir sıra geldiği belirtilmiştir.
68. Kurumun açık görüş alanlarında üniversiteye giriş ve ales sınavlarının yapıldığı ifade edilmiştir.
69. Ceza infaz kurumunda bulunan hükümlü ve tutuklulara 1 ve 2. Kademe okuma yazma kursları düzenlendiği, açık ortaokul, açık lise, açık öğretim fakültesine devam etme hakkı tanındığı, ÖSYM'nin yaptığı bütün merkezi sınavlar katılma hakkı tanındığı, meslek kursları, sosyal-kültürel kurslar, değerler eğitimi çerçevesinde konferanslar, bilgi yarışmaları ve münazaralar gerçekleştirildiği ayrıca dini ve milli bayramlar ile belirli gün ve haftalarda kutlama ve anma programları düzenlendiği ifade edilmiştir.
70. Çocuk mahpuslar için ise talep ve bildirim gerekmesizin eğitim kayıtlarının yapıldığı ifade edilmiştir.

71. Kurum kütüphanesinde 5692 adet kitap bulunmaktadır.
72. Kurumda kapalı spor sahası bulunmamaktadır. Bu nedenle sadece masa tenisi, voleybol turnuvası(B-1 Koğuş Bahçesinde) ve satranç etkinliklerinin sırayla her hafta 50-70 kişinin katılımı ile yapılabildiği idarece belirtilmiştir.
73. Yabancı mahpuslar ayda yaklaşık 15 dakika tenis oynamak dışında herhangi bir faaliyete dâhil olmadıklarını, televizyon kanallarında da kendi dillerinde yayın yapan bir kanalın bulunmadığını ifade etmişlerdir. Özellikle, Arapça kanalların çeşitlendirilmesi ve İngilizce kanal eklenmesi taleplerini iletmışlerdir. Kütüphanede farklı dillerde daha fazla kitap bulundurulmasını talep edilmiştir.

2.5. İşyurtları

74. Kurumda işyurdu bulunmaktadır. 11 mahpus iç kantinde, 1 mahpus da terzi de olmak üzere toplamda 12 mahpus işyurdunda çalışmaktadır.

2.6. Dış Dünyayla Etkileşim

75. Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik kapsamında görüşler koğuş programına göre yapılmaktadır. Mahpuslar 3 üncü dereceye kadar kan ve kayın hısımları ile arkadaş görüş listesinde belirtilen kişiler ile görüş yapılabilmektedir.
76. Telefon hakkı ise, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanunun 88 inci maddesi ile oda ve koğuşlara ilişkin yapılan programa göre 18 adet ankesörlü telefon aracılığıyla kullanılmakta, 3 üncü dereceye kadar kan ve kayın hısımları ile arkadaş görüş listesinde belirtilen kişilerle haftada 10 dakika yapılabilmektedir. Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası alan hükümlülere ise 15 günde 1 defa olmak üzere telefon görüşü yaptırılmaktadır.
77. Açık görüş süresi 45 dakika olarak uygulanmaktadır. Görüş sürelerinin arttırılması ve sevk günü geldiğinde açık görüşle çakıştığında sevkten vazgeçmeleri gerektiği bunun da hak kaybına yol açtığı, bu nedenle sevk günü ile açık görüş gününün çakışmaması için idarenin düzenleme yapması mahpuslar tarafından talep edilmiştir. Kapalı görüşler ise 30 dakika yaptırılmaktadır.
78. Biri Arapça biri Kürtçe olmak üzere 16 televizyon kanalı bulunmaktadır. Televizyon kanallarının çeşitliliğinin arttırılması konusunda alikonulanlarca talepte bulunulmuştur.

3. TAVSİYELER

3.1. Kurum İdaresine Yönelik Tavsiyeler

79. Kurumun mevcut kapasitesi ve koşullarda bulunan banyoların sayısı göz önünde bulundurularak sıcak su verilme süresinin arttırılması,
80. Yabancı mahpusların dilekçelerine ve diğer taleplerine cevap verilebilmesi için tercüman desteği alınması,
81. Tavanında akıntı olan koşulların tavanının onarılması,
82. Kadın koşunun kapısının önünde su birikmesine neden olan çöküntünün onarılması,
83. Sigara dumanından rahatsız olan kişiler için sigara içilmeyen koşulların sayısının arttırılması,
84. Psiko-sosyal serviste hizmetlerin gereği gibi sunulabilmesi için ihtiyaç duyulan önlemlerin alınması,
85. Çocuklara yönelik psiko-sosyal servis tarafından yapılan grup çalışmalarının etkinliğinin arttırılması,
86. Anne refakatinde kalan çocuklar için imkanlar ölçüsünde kahvaltı dışında öğünlerde de süt, meyve gibi besinler verilmesi,
87. Reçeteli ilaçların temininde randevu süresinin beklenmesinden kaynaklı gecikmelerin önüne geçilmesi için ilaçların bitiminden önce randevu talebinde bulunulması,
88. Kadınların ihtiyaçlarına yönelik ürünlerin kantinde sürekli bulundurulmasına hassasiyet gösterilmesi,
89. Soğuk algınlığı gibi rahatsızlıklar için bitkisel karışımların kantinde bulundurulması,
90. Televizyon kanallarının çeşitliliğinin arttırılması, yabancı dilde yayın yapan kanalların eklenmesi,
91. Kütüphanede bulunan kitapların çeşitliliğinin arttırılması,
92. Özel beslenme ihtiyaçları olan kişilere uygun yemekler verilmesi, tavsiye edilmektedir.

İLAVE GÖRÜŞ

İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü gereği oluşturulan ve Ulusal Önleme Mekanizması görevi gören TİHEK insan onurunu temel alarak;

h) İşkence ve kötü muamele ile mücadele etmek ve bu konuda çalışmalar yapmak.

ı) İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması olarak görev yapmak.

j) Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmekle görevlidir.

Kısaca 6701 sayılı kanunla Kuruma verilen görev **İNSAN ONURU TEMELİNDE ÇALIŞMALARINI SÜRDÜRMEKTİR.**

Bu görev; Ek İhtiyari Protokolün 19. maddesinde belirtildiği üzere özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin işkence ve diğer zalimane, gayriinsanî veya küçültücü muamele veya cezaya karşı korunması amacı ile **BU KİŞİLERE YÖNELİK TUTUMU DÜZENLİ OLARAK İZLEMEK** ile yerine getirilir.

Ziyaretler sonucunda hazırlanacak raporlarda özgürlüklerinden yoksun bırakılmış kişilere yönelik muamele ve koşulların iyileştirilmesi ve işkence ve diğer zalimane, insanlık dışıya da onur kırıcı muamele ya da cezanın önlenmesi için, Birleşmiş Milletlerin ilgili normlarını dikkate alarak, ilgilere tavsiyelerde bulunulur.

Tarafı olduğumuz sözleşmelerde de insan onuruna vurgu yapılmakta, işkence ve kötü muamelelerin fiziksel ve ruhsal bakımdan insanda bıraktığı derin acı ve ızdırap olgusu üzerinde durulmaktadır.

Ek İhtiyari Protokolün 20. maddesinde de Ulusal Önleme Mekanizmasında asgari olarak bulunması gereken yetkiler de belirlenmiştir. Bu yetkiler aynı zamanda 6701 sayılı Kanunla Kuruma verilmiştir.

1-Tüm alıkoyma yerlerinde bulunan özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin sayısının yanı sıra, bu tür yerlerin sayısı ve bulunduğu yerlere ilişkin her türlü bilgiye ulaşmak,

2-Bu kişilere yönelik tutum ve alıkonulma koşullarına ilişkin tüm bilgiye ulaşmak,

3-Tüm alıkoyma yerlerine ve bunların binalarına ve tesislerine ulaşmak,

4-Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerle, tanık bulunmaksızın, doğrudan doğruya ya da gerekli görülüyorsa çevirmen aracılığıyla veya Ulusal Önleme Mekanizmasının konuyla ilgili bilgi verebileceğine inandığı başka herhangi biriyle özel görüşmeler yapmak,

5-Ziyaret etmek istenen yerleri ve görüşmek istenen kişileri serbestçe seçmek.

Alıkoyma yerlerinin düzenli önleyici ziyaretlerle izlenmesi, özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerin alıkonma koşullarının ve bu kişilere karşı muamelenin tüm yönlerini ilk elden değerlendirerek, zaman içinde işkence ve kötü muameleyi önlemeyi amaçlayan bir süreçtir.

Alıkoyma yerlerine yapılan bu ziyaretlerin önleyici niteliği onu, bağımsız ulusal organların yapacağı diğer türden ziyaretlerden ve özellikle alıkonanların yaptıkları bireysel şikayetlerin soruşturulması için yapılan ziyaretlerden amaç ve yöntem bakımından ayırır.

Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında alıkoyma yerlerine yapılan düzenli ve habersiz ziyaretlerin ana amacı, alıkonanların insan haklarına saygı gösterilip gösterilmediğini izlemek ve ihlallere, özellikle işkence ve diğer kötü muamele biçimlerine karşı caydırıcı olmaktır.

Yapılan ziyaretler aynı zamanda alıkoyma koşullarının (altyapı, su, sıhhi tesisat ve hijyen dahil) değerlendirilmesini, sağlık bakımının yeterlilik ve uygunluğunun; insan haklarına ve kanuni güvencelere uyulmasını ve korunmasını, olası işkence ve diğer kötü muamele biçimlerinin izlenmesini ve belgelenmesini gerektirir.

Kurumun bugüne kadarki Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında yaptığı ziyaretler kimi zaman bir suçun soruşturmasını yapan bir savcı, kimi zaman da kurumların fiziki vs yönlerden denetleyen bir müfettiş edasıyla icra edilmektedir. Bu sebeple raporlarda Ulusal Önleme Mekanizması kapsamı dışında kalan hususlar öne çıkmaktadır.

Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında elde edilen bulgular ise sadece bulgu ve tespit olarak kalmakta Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında bir değerlendirme yapılmamaktadır.

“İşkence ve Kötü Muamele” kelimeleri raporda “sadece” bulunmaktadır. Oysaki kanun ve diğer uluslararası sözleşmeler ötesini aramaktadır.

Kanunla kuruma verilen inceleme, araştırma, ziyaret ve rapor hazırlama görevleri ile diğer görevler, insan hakları ve eşitlik uzmanları, insan hakları ve eşitlik uzman yardımcıları tarafından yerine getirilir. Bu hükmün amacı insan hakları uzmanı bakışı açısını çalışmalara yansıtarak Ek İhtiyari Protokolün 19. maddesinde belirtilen ilkeler doğrultusunda raporların hazırlanmasıdır.

Ayrıca tavsiyeler somut, kısa ve öz olmalıdır. (“.....şeklindeki uygulama/davranış/tutum işkence/kötü muamele teşkil edebileceği değerlendirildiğinden bu uygulamadan vazgeçilmesi/yeniden gözden geçirilmesi..tavsiye olunur.)

Sonuç olarak Kurumun Ulusal Önleme Mekanizması kapsamındaki görevini İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde yerine getirmediği kanaatindeyim.

Av. Harun MERTOĞLU
Kurul Üyesi